

УДК 94.(477)

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ТА СТАН ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ У 2006 р.

Корсак Р. В. (Ужгород)

Стаття присвячена аналізу зовнішньоекономічної політики та стану зовнішньоекономічної діяльності Чеської Республіки у 2006 р. Розкрито, на основі конкретних матеріалів, перебіг основних напрямків зовнішньоекономічного співробітництва Чехії з країнами ЄС та країнами Східної Європи у соціально-економічній сфері. Зазначений 2006 р. проявився для Чеської Республіки в широкомасштабному торговельно-економічному співробітництві.

Ключові слова: Чеська Республіка (ЧР), ЄС, експорт, імпорт, Європейська Комісія, Росія, «ЄЗ».

З часу набуття Чеською Республікою членства в ЄС в травні 2004 року в соціально-економічному розвитку країни переважали позитивні явища і процеси. Головною політичною подією в Чехії у 2006 р. були вибори до Палати депутатів Парламенту, які відбулися 2-3 червня. Перемогу на них одержала Громадянська демократична партія (35,4% голосів), на другому місці – Чеська соціал-демократична партія (32,3%), далі йшли за виборчим рейтингом Комуністична партія Чехії та Моравії – (12,8%), Християнсько-демократична унія – Чехословацька народна партія (7,2%) та Партія зелених – (6,3%). За результатами виборів, Громадянська демократична партія, яка раніше була в опозиції, мала сформуванню урядову коаліцію на зміну Уряду попередньої коаліції на чолі з Чеською соціал-демократичною партією. Як і очікувалося раніше, процес формування нової коаліції та створення Уряду Чехії відбувався довго та складно [1, с.1–3].

У 2006 р. економіка Чехії продовжувала свій стабільний розвиток: приріст ВВП становив 7,4%; у січні-травні 2006р. збільшення обсягів випуску промислової продукції складало 12,3%, а приріст у сфері будівництва – 2,5%. Відповідно, зростає і рівень конкурентноспроможності чеської економіки. Так, за даними міжнародних дослідницьких установ, зокрема швейцарського інституту IMD, в рейтингу конкурентноздатності економік країн світу Чехія у 2006 р. посідала 31 місце, що на 5 позицій краще від попереднього 2005 року. Як результат, 28 лютого 2006 р. Світовий банк перевів Чехію з групи країн, що розвиваються, до розвинутих країн. Це означало, що Чехія вже не одержувала від Світового банку фінансову допомогу, а навпаки, виступала в якості донора [1, с.1–3].

У зазначений період інфляція в Чехії не перевищувала встановленні Національним банком межі. У травні 2006 р. приріст індексів споживчих цін за останні 12 місяців становив 2,5%.

З початку 2006 р. Національний банк Чехії не вносив коректив у свої монетарні інструменти, і всі ставки залишилися на рівні 2005 р. (репо – 2%, дисконтна – 1%, ломбардна – 3%, обов'язкові мінімальні резерви – 2%)[5, с.3].

Протягом 2006 р. чеська національна валюта суттєво посилилася по відношенню до американського долара – з 24,5 до 22,3 крон/дол.США та Євро – з 29 до 28,5 крон/Євро. За оцінками експертів, темпи посилення чеської крони за останні 12 місяців по відношенню до інших валют були найбільші у світі [3, с.2].

За висновками Європейської Комісії, процес наближення Чехії до вступу в зону обігу Євро відбувався за планом (очікуваний термін приєднання – 2010 р.). Водночас, Чехії було рекомендовано терміново вжити заходів щодо реформування пенсійної системи та медичного страхування, як найбільших ризиків утримання дефіциту бюджету в планованих обсягах, особливо з урахуванням „старіння” чеського суспільства і щорічного збільшення процентного співвідношення пенсіонерів. До кінця 2006р. чеська влада мала пройти ще 2 ключових етапи на шляху вступу до єврозони – прийняти сценарій запровадження Євро та схвалити національний план запровадження Євро [3, с.2–3].

У 2006 р. владі вдалося покращити ситуацію щодо застарілих “хвороб” чеської економіки – державний бюджет завершив 1-й квартал з профіцитом в 15,8 млрд.крон (в попередні роки бюджет був завжди дефіцитним), а рівень безробіття наприкінці року становив 7,9%, що було рекордно низьким показником з 1999 р. [5, с.3].

Поряд з цим, з метою розв'язання проблеми з бюджетним дефіцитом чеська влада продовжувала практику випуску внутрішніх та зовнішніх боргових зобов'язань, внаслідок чого державна заборгованість тільки на протязі 1-го кварталу 2006 р. збільшилася з 691,2 до 698,2

млрд. крон (2,88 тис. дол. США на одного громадянина).

Однією з рушійних сил економіки Чехії залишалися іноземні інвестиції. Згідно з міжнародним рейтингом, Чехія за рівнем інвестиційної привабливості впевнено утримувала 7-му позицію у світі. Тільки на початку 2006 р. в економіку країни надійшло іноземних інвестицій на суму 0,95 млрд.дол.США (у 2005 р. – 10,99 млрд.дол.США). Відбувалася реалізація нових інвестицій, серед яких найвагомішими проектами були спорудження фірмою «Hyundai» автомобільного заводу вартістю близько 1 млрд.Євро, створення фінським підприємством «Nokia Tyres» виробництва автопокришок (300 млн.Євро) та спорудження японською групою «IPS Alpha» заводу з випуску телевізійних екранів (100 млн.дол.США) [3, с.4–5].

Поряд з тим, що Чехія продовжувала приваблювати іноземний капітал, чеські підприємства починали активну закордонну інвестиційну діяльність. Зокрема, енергетичний холдинг «ČEZ» у зазначеному періоді вступив у право власності на дві електростанції у Польщі – «Elektrownia Skawina» та «Elektrociepłownia Elcho» (придбано у американської фірми «PSEG» за 383 млн.Євро). Це вважалося найбільшою закордонною інвестицією Чехії. Станом на 2006 р. «ČEZ» вже була власником дистрибуторських підприємств в Болгарії та Румунії і подальші інвестиційні плани фірми були достатньо амбіційними, а саме придбання низки енергетичних об'єктів в Україні (6 обленерго), Болгарії, Румунії, Словаччині та Росії [4, с. 1–3].

Чеська фірма «Energo-pro», яка експлуатувала в Чехії 12 гідроелектростанцій, виграла тендер на приватизацію 8 енергетичних підприємств Грузії. Фірма також здійснювала підприємницьку діяльність в Болгарії – нею вже було проінвестовано близько 60 млн.дол.США в три каскади ГЕС.

Протягом 2006 р. в Чехії не проводилося жодних приватизаційних конкурсів, і, в певній мірі, це було пов'язано із парламентськими виборами. Зокрема, саме з цієї причини було перенесено на кінець 2006 р. розгляд питання щодо продажу державного підприємства «Чеські авіалінії» («ČSA»). Станом на 2006 р. у власності держави залишилися не так багато підприємств, які могли стати об'єктами приватизації. Крім згаданого «ČSA», до їх числа входили фірми «MERO» (транспортування нафти), «ČEPRO» (транспортування, складування та продаж бензину), «ČEPS» (електрична мережа), «Česká správa letišť» (адміністрація аеропорту), «ČEZ» (компанія генерування та дистрибуції електроенергії), «Česká pošta» (чеська пошта), «Budějovický Budvar» (пивоваріння), та «Lesy ČR» (лісове господарство) [4, с.4–5].

Одним з основних пріоритетів Чехії у сфері зовнішньоекономічних відносин залишалася спрямування державних механізмів розвитку експорту на посилення конкурентноздатності чеської продукції у світі та вихід її на нові ринки. Ці питання регламентувалися «Експортною стратегією ЧР на 2006-2010 рр.», в руслі якої Міністерство промисловості і торгівлі ЧР розробляло окремі двосторонні стратегії просування торговельно-економічних інтересів ЧР в країнах своїх експортних пріоритетів (до їх числа входила і Україна) [4, с.8]. У зазначеному періоді було ухвалено таку спільну стратегію по відношенню до Кувейту, Саудівської Аравії та ОАЕ. В попередні роки було ухвалено аналогічні двосторонні стратегії стосовно Індії, Північної Африки, США і Канади, Китаю, а також Росії. Велася розробка стратегії по відношенню до України [2, с.2–4].

Зазначений рік характеризувався активізацією чесько-російських торговельних та інвестиційних відносин. Зокрема, було досягнуто домовленості щодо реалізації чеськими фірмами «ČEPRO» (займалася продажами та складуванням пального) та «Euru Energy» проекту спорудження в Орловській області нафтопереробного заводу потужністю 3,5 млн.тонн нафти на рік. Очікувалося, що більша частина переробленої на пальне нафти буде вивозитися до Чехії.

Російський бізнес, в свою чергу, також поглиблював експансію в чеську економіку – Челябінський трубопрокатний завод придбав найбільшу європейську фірму з виробництва арматури – чеську компанію «MSA» (неофіційно трансакція оцінювалася в 50-60 млн.дол.США). Цей проект став продовженням минулорічних російських інвестицій в Чехії, а саме приватизації «Евразхолдингом» металургійного підприємства «Vítkovice Steel», придбанням «Объединенными машиностроительными заводами» заводу «Škoda JM» (ядерне машинобудування) та фірмою «СтанкоИмпэкс» верстатобудівного підприємства «Škoda Machine Tool» [6, с.3–4].

Іншим прикладом була перемога російською фірми «Твел» над американським підприємством «Westinghouse» в конкурентному змаганні на отримання замовлення щодо поставок ядерного палива на АЕС «Темелін» (входить до холдингу «ČEZ»). Підприємство «Твел», яке вже забезпечувало паливом другу чеську АЕС «Дуковани», почало поставки на «Темелін» з 2010 р. Протягом 10 років дії угоди «Твел» мало поставити близько 400 тонн пального вартістю декілька сотень млн.дол.США.

Важливою подією зазначеного періоду стало проведення 1-2 березня 2006 р. державного візиту Президента РФ В.В.Путіна до Чеської Республіки. В рамках візиту обговорювався

широкий спектр питань економічного співробітництва, зокрема у сфері енергетики [6, с.4–5].

Динамічною складовою чеської економіки у 2006 р. залишалася зовнішня торгівля. Загальний товарообіг у січні-травні 2006 р. (в порівнянні з аналогічним періодом 2005 р.) зріс на 13% і склав 71,4 млрд.дол.США. Чехія найбільш активно здійснювала зовнішньоторговельні операції з країнами ЄС – у січні-травні 2006 р. товарообіг з ними збільшився на 11% і склав 55,1 млрд.дол.США (77% від всього товарообігу). Основним зовнішньоекономічним партнером Чехії залишалася ФРН, з якою ЧР пов'язували тісні коопераційні стосунки. В загальних обсягах чеської торгівлі у 2006 р. на ФРН припадало 31% товарообігу, або 22,1 млрд.дол.США, що на 6% більше від аналогічного періоду 2005 р. [3, с.6].

Решта чеського товарообігу у 2006р. розподілялася наступним чином: 9%, або 6,5 млрд.дол.США припадало на країни Азії (+27%); 5,9%, або 4,2 млрд.дол.США – на країни СНД (+30%); 3,4%, або 2,4 млрд.дол.США – на Америку (+4%).

Основними чинниками збільшення обсягів зовнішньої торгівлі ЧР залишався стабільний розвиток економіки країни та “віддача” від іноземних інвестицій, які, в основному, були спрямовані в промислову сферу. Робота в країні іноземного капіталу сприяла збільшенню обсягів експорту готових виробів, напівфабрикатів, а також імпорту промислової сировини та напівфабрикатів [3, с.6].

У січні-травні 2006 р. з ЧР було експортовано товарів на суму 36,3 млрд.дол.США, що на 13% більше від аналогічного періоду 2005 р. 84% чеського експорту спрямовувалося до країн ЄС, 3,8% - до країн Азії, по 3,3% - до Америки та СНД.

Збільшення експорту відбувалося по всіх товарах, але найбільш суттєво, а саме на 20%, зросли обсяги поставок обладнання, машин і транспортних засобів (експортовано на суму 19,2 млрд.дол.США), на 4% – напівфабрикатів (7,7 млрд.дол.США), на 7% – різних промислових виробів (3,9 млрд.дол.США).

У 2006 р. до ЧР було імпортовано товарів на суму 35,2 млрд.дол.США, що на 14% було більше ніж у аналогічному періоді 2005 р. 70% всього імпорту до ЧР надійшло з країн ЄС, 14,4% – з країн Азії, 8,6% – з країн СНД, 3,5% – з Америки.

Збільшення імпортних поставок відбулось по всіх групах товарів, але найбільш помітно зріс імпорт обладнання, машин і транспортних засобів – на 16% (поставки становили 14 млрд.дол.США), напівфабрикатів – на 9% (7,2 млрд.дол.США), різних промислових виробів – на 8% (3,7 млрд.дол.США) та хімікатів – на 6% (3,7 млрд.дол.США). Заслугує на увагу суттєве зростання імпорту мінерального палива, який збільшився на 39% до рівня 3,6 млрд.дол.США. Зазначена тенденція пояснювалася збільшенням споживання газу взимку та загальносвітовим подорожчанням енергоносіїв [4, с.7–10].

У зазначеному періоді Чехія утримувала позитивне зовнішньоторговельне сальдо, яке у січні-травні 2006 р. становило 1,1 млрд.дол.США. За рахунок значного позитивного сальдо торгівлі з країнами ЄС (+5,6 млрд.дол.США), Чехія компенсувала негативний баланс торгівлі з усіма іншими регіонами – Азією, СНД та Америкою.

У структурі зовнішньої торгівлі ЧР високою була частка продукції (91,2% експорту та 81,6% імпорту), яка потребувала значного ступеню переробки (машини і транспортні засоби, різні промислові вироби), або використовувалася у виробництві такої продукції (напівфабрикати та продукція хімічної промисловості).

Роблячи висновки, можемо констатувати, що загалом, ситуація в Чехії давала підстави прогнозувати подальший розвиток економіки країни. Водночас, у структурі виробництва Чехії починав формуватися дисбаланс на користь автомобілебудування. Відповідно зростання залежності економіки країни від кон'юнктури світового ринку одного виду продукції могло бути небезпечним, особливо на фоні активного розвитку конкурентних виробництв в сусідніх країнах, в першу чергу, Словаччині [5, с.11].

1. Довідка щодо сучасного соціально-економічного розвитку ЧР // Поточний архів Посольства України в Чеській Республіці. – Справа № 79–24 від 15.11. 2010 р. – 27 с.
2. Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за 2006 р.// Поточний архів Торговельно-економічної місії України у складі Посольства України в Чеській Республіці. – Справа № 07–104 /565 від 15.10.2006 р. – 30 с.
3. Інформація щодо розвитку зовнішньоторговельних зв'язків та досвіду Чеської Республіки в питаннях економічної взаємодії з Євросоюзом// Поточний архів Торговельно-економічної місії України у складі Посольства України в Чеській Республіці. – Справа № 05–12/56 від 10.03.2005 р. – 9 с.
4. Концепція проєкспортної політики Чеської Республіки на період до 2006 р.// Поточний архів Торговельно-економічної місії України у складі Посольства України в Чеській Республіці. – Справа №247–35 від 24.01.2004 р. – 18 с.

5. Матеріали до звіту про роботу Посольства України в Чеській Республіці за I півріччя 2006 р. в частині торговельно-економічного співробітництва// Поточний архів Посольства України в Чеській Республіці. – Справа № 12/36 від 6.07.2006 р. – 28 с.
6. Торговельно-економічне співробітництво у 2006 році// Поточний архів Торговельно-економічної місії України у складі Посольства України в Чеській Республіці. – Справа № 18–30/74 від 15.12.2006. – 5 с.

РЕЗЮМЕ

ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА И ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЧЕШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ В 2006 г.

Корсак Р. В. (Ужгород)

Статья посвящена анализу внешнеэкономической политики и внешнеэкономической деятельности Чешской Республики в 2006 г. Раскрыто, на основе конкретных материалов, развитие основных направлений внешнеэкономического сотрудничества Чехии со странами Европейского Союза и странами Восточной Европы в социально-экономической сфере. Упомянутый 2006 г. проявился для Чешской Республики в широкомасштабном торгово-экономическом сотрудничестве.

Ключевые слова: Чешская Республика (ЧР), ЕС, экспорт, импорт, Европейская Комиссия, Россия, «ČEZ».

SUMMARY

THE EXTERNAL ECONOMIC POLICY AND FOREIGN TRADE ACTIVITIES OF THE CZECK REPUBLIC IN 2006

R. Korsak (Uzhhorod)

In article it is given analysed to the external economic policy and foreign trade activities of the Czeck Republic in 2006. This year for the Czeck Republic was very successful of economic cooperation of the Czeck Republic with the European Union and countries of Tastern Europe.

Key-words: the Czeck Republic (CR), European Union (EU), export, import, European Komissson, Russia, «ČEZ».